

Nasima Razmyar sd ym.

Välikysymys nuorten tulevaisuudesta

Eduskunnalle

Tulevaisuudesta innostuneet, tulevaisuuteen uskovat ja luottavat nuoret ovat vahva voima Suomen hyvinvoinnin, vaurauden ja menestyksen rakentamisessa. Kuitenkin tulevaisuusbarometrin mukaan vain 34 prosenttia nuorista odottaa innolla tulevaisuuttaan ja näkee siellä paljon mahdollisuuksia. Luku on hälyttävä. Nuorisobarometrin mukaan eniten epävarmuutta ja turvattomuutta nuorten keskuudessa aiheuttavat oma tulevaisuus, työelämä ja toimeentulo.

Tässä tilanteessa, jos hallitus olisi viisas, se käyttäisi kaiken tarmonsä ja taitonsä nuorten luottamuksen vahvistamiseen tukemalla haasteellisissa elämäntilanteissa olevia nuoria ja luomalla tuleville sukupolville näköaloja turvalliseen, hyvään tulevaisuuteen. Orpon ja Purran hallitus on kuitenkin valinnut toisin. Tilanteessa, jossa nuoriin olisi panostettava, kokoomuksen, perussuomalaisen, rkp:n ja kristillisdemokraattien hallitus keskittyy leikkaamaan nuorten arjesta ja tulevaisuudesta.

Kyse ei ole yksittäisistä toimista, vaan koko hallituksen leikkauspolitiikan kova ydin kohdistuu nuoriin, nuorten tulevaisuuteen. Järkyttävintä on se, että iso osa heikennyksistä kasautuu samoille nuorille, jolloin leikkausten yhteisvaikutus muodostuu kestävämmäksi.

Ilman nuoria meillä ei ole mitään. Ei veronmaksajia, ei vanhemmista ikäpolvista huolehtivia, ei vastuunkantajia. Nuorten laiminlyönnillä on paitsi inhimillinen seuraus, myös suuri vaikutus yhteiskuntaan ja kansantalouteen.

Hallitus leikkaa opiskelijoiden toimeentulosta jättämällä opintotuen indeksikorotukset tekemättä

Hallituksen indeksitarkistusten jäädytys vuosina 2024—2027 kohdistuu sekä opintotukeen että opintotuen huoltajakorotukseen. Tämä on käytännössä koulutusleikkaus, vaikka ennen vaaleja luvattiin koulutuksen olevan erityissuojeluksessa. Vielä keväällä Petteri Orpo lupasi julkisesti, että opintotuen indeksiin ei kosketa — mutta mikä onkaan totuus?

Opintotuen indeksijäädytyksellä on iso vaikutus opiskelijoiden toimeentuloon ajassa, jossa elinkustannukset jatkavat nousuaan. Hallituskauden loppupuolelle se voi tarkoittaa vuositasolla jopa noin 300 euron leikkausta opiskelijan opintotukeen. Samalla yleistä asumistukea leikataan opiskelija-ruokakunnilta keskimäärin 912 euroa vuodessa. Vuoden 2017 jälkeen opintolainakanta on kaksinkertaistunut ja opintotuen ostovoima heikentynyt noin 100 eurolla.

Välikysymys VK 2/2023 vp

Toisen asteen opiskelijalle opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen on erityisen hankala, sillä opintolainasta ei makseta korkeakouluopiskelijoiden tapaan mitään nopean valmistujan hyvitystä. Toimeentulotukea ei voi saada nostamatta opintolainaa eli ilman velkaantumista.

Opiskelijoiden tulisi pystyä elämään pääsääntöisesti opintorahan turvin ja käyttää aikansa opintoihin. Opiskelijoiden toimeentulon leikkaaminen heikentää tosiasiaassa mahdollisuutta keskittyä opintoihin ja valmistua tavoiteajassa.

Työelämäheikennykset osuvat kipeästi työelämään tuleviin nuoriin

Hallituksen kaavailemat työelämäheikennykset lupaavat työpolkunsa alussa oleville nuorille turvattomampaa työelämää ja epävakampaa tulevaisuutta. Perheellistymisestä kyllä puhutaan hallituksessa kauniisti, mutta teot ovat toista maata. Sallimalla vuoden perusteettomat määräaikaissuudet hallitus uhkaa ohjata juuri nuoret käytännössä vuoden kestäviin koeaikoihin ja pahimmillaan turvattomaan pätkätyöläisyyteen. Työttömyysetuuksien lapsikorotusten poisto vain lisää epävarmuutta toimeentulosta ja siirtää monen haavetta perheen perustamisesta hamaan tulevaisuuteen.

Monelle nuorelle osa-aikatyö on tapa päästä kiinni työelämään ja kerätä tärkeää työkokemusta. Työttömyysetuuden sovitellusta suojaosasta luopuminen vähentää kannusteita tehdä osa-aikaisesti töitä. Sen sijaan, että nähtäisiin kaikki työ tärkeänä, nuorille luodaan kannustinloukkuja työn vastaanottamiselle. Työttömyysturvan työssäoloehdon kaksinkertaistaminen kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen tarkoittaa sitä, että jatkossa nuoret uudet työntekijät joutuvat odottamaan kaksin verroin kauemmin ollakseen oikeutettuja ansiosidonnaisen tuomaan turvaan.

Näiden lisäksi myös monet muut hallituksen työelämäheikennykset lisäävät epävarmuutta työelämässä ja kasaavat taakkaa nuorten harteille. Vaikka Suomessa irtisanominen on jo ennestään kansainvälisesti vertaillen helppoa, hallitus haluaa tehdä siitä vielä helpompaa. Lisäksi hallitus haluaa ensimmäisen sairauslomapäivän palkattomaksi. Ja kaiken kukkuraksi hallitus heikentää työntekijöiden neuvotteluasemaa luoden epätasapainoa työmarkkinoille.

Hallitus pahentaa monen nuoren tilannetta lyhentämällä lastensuojelun jälkihuoltoa, heikentämällä mahdollisuutta kuntoutukseen ja vaikeuttamalla mielenterveyspalveluihin pääsyä

Lastensuojelun jälkihuollon kahden vuoden leikkaus on moraalisesti ja matemaattisesti kestävä päätös säästöpäätös. Jälkihuollon ikäraja nostettiin 25 ikävuoteen vuonna 2019, koska moni nuori syrjäytyy juuri jälkihuollon loppuessa. Jos ikärajaa lasketaan, joutuvat nämä nuoret siirtymään palvelusta toiseen. Kuinka moni heistä jää siirtymän aikana avun tavoittamattomiin?

Hallitus kaavailee, että vuoden 2025 alusta lähtien nuorilta vaaditaan sairaus- tai vammadiagnoosia, jotta he voivat päästä kuntoutukseen. Päätös on älytön. Hallituksen mielestä nuorten pitää ensin sairastua tai vammautua, ennalta ehkäisevää kuntoutusta ei tarvita. Juuri matalan kynnyksen apu ilman diagnoosia on vaikuttava, edullinen ja nopea tapa auttaa nuoria ennen kuin tilanne pitkittyy.

Väläkysymys VK 2/2023 vp

Hallituksen leikkaus nuorten kuntoutusrahasta ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta on yli 100 euroa kuukaudessa. Hallitus toimii näin, vaikka se tietää, että esitys voi heikentää nuorten sitoutumista kuntoutukseen, lisätä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä ja näin ollen heijastua työllisyyteen.

Mielenterveyden häiriöt ovat nuorten yleisimpiä terveysongelmia, ja vuoden 2022 nuorisobarometrin mukaan 35 prosenttia nuorista on hakenut hoitoa mielenterveys- tai päihdeongelmiin. Pannostukset mielenterveyteen loistavat kuitenkin poissaolollaan, eikä terapiatakuu etene hallitusohjelman korulauseista huolimatta.

Hallituksen sosiaaliturvaleykkaukset kohdistuvat hallituksen omienkin vaikutusarvioiden mukaan kipeimmin juuri nuoriin. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa suurimmat vaikutukset kohdistuvat 18—24-vuotiaisiin. Sosiaaliturvaleykkausten lisäksi hallitus leikkaa niin nuorisotyöstä, etsivästä nuorisotyöstä kuin nuorten työpajatoiminnasta.

Hallitukselta on hukassa se tärkein: ennaltaehkäisy ja nuorista huolen pitäminen. Hallitus kääntää katseensa nuorista, jotka tarvitsisivat näköaloja tulevaan. Se leikkaa nuorisotyöstä, kotoutumisesta ja kohtuuhintaisesta asumisesta — kaikesta siitä, millä olisi merkitystä siinä, etteivät yhteiskunnan railot syvene ja mahdollisuuksien tasa-arvo murene.

Selvitysten mukaan yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa. Nuoren itsensä kannalta inhimilliselle hintalapulle piirtyy kokonainen menetetty elämä.

Hallitus maksattaa yleisen varainsiirtoveron kevennyksen nuorilla poistamalla ensiasunnon ostajan verovapauden ja lisää nuorten riskiä joutua toimeentulotuen piiriin leikkamalla asumistukea

Suomessa on ajateltu, että omistusasuminen tuo turvaa ja antaa paremman vapauden suunnitella omaa tulevaisuutta, ehkä perhettä. Nyt hallitus on poistamassa ensiasunnon ostajan varainsiirtoverovapauden. Se siirtää monen nuoren haaveen ensimmäisestä omasta kodista hamaan tulevaisuuteen.

Hallitukselle ei riitä nuorten ensiasunnon ostamisen vaikeuttaminen. Myös asumistukeen tehdään merkittäviä leikkauksia, jotka kohdistuvat nuoriin. Muun muassa asumistuen 300 euron ansiotulovähennyksestä luovutaan ja asumistuen korvausprosentti lasketaan 70 prosenttiin.

Asumistuen leikkaus on historiallisen suuri ja kohtuuton. Se lisää riskiä joutua toimeentulotuen piiriin, johon aiotaan myös tehdä asumismenoihin kohdistuvia leikkauksia.

Hallitus lisää kestäväntä luonto- ja ilmastovelkaa sekä kasvattaa nuorten epävarmuuden ja turvattomuuden kokemuksia

Vuoden 2022 nuorisobarometrin mukaan ympäristöongelmat lisäävät nuorten epävarmuuden ja turvattomuuden kokemuksia. Tuoreen Kansalaispulssin mukaan ilmastotoimien edistäminen nousee 15—29-vuotiailla kolmen tärkeimmän yhteiskunnallisen teeman joukkoon. Huoli on ai-

Välikysymys VK 2/2023 vp

heellinen, sillä sekä ilmastokriisin että luontokadon osalta tilannekuva on erittäin vakava ja tekemättä jätettyjen päätösten maksajina ovat tulevat sukupolvet.

Hallituksen politiikassa ei tätä vakavaa tilannetta ole ymmärretty tai haluttu ymmärtää. Luonnon-suojeluun varattu rahoitus vähenee kolmanneksella, ja ilmastotoimet erityisesti taakanjakosekto-rilla ovat jäämässä ohuiksi. Hallituksen valitsemalla linjalla luonto- ja ilmastotavoitteita ei tulla saavuttamaan. Ilmastokriisin ja luontokadon torjunnassa on kyse sukupolvien välisestä oikeuden-mukaisuudesta, sillä ympäristökriisien seuraukset kantavat nykyiset lapset ja nuoret.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen mi-nisterin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Miksi hallitus lupauksistaan huolimatta heikentää opiskelijoiden toimeentuloa jättämällä opintotuen indeksikorotukset tekemättä tilanteessa, jossa elinkustannukset ovat nousseet merkittävästi,

miksi hallitus kohdistaa pitkän listan työelämäheikennyksiä työpolkunsa alussa oleviin nuoriin luoden työelämään epävakautta ja heikentäen tulevaisuuden näkymiä,

miksi hallitus säästää paljon tukea tarvitsevien nuorten hyvinvoinnin kustannuksella las-kemalla lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa sekä heikentämällä mahdollisuutta kuntou-tukseen ja riittäviin mielenterveyspalveluihin,

miksi hallitus tuo uuden veron ensiasunnon ostajalle ja siirtää monen nuoren unelman en-simmäisen oman asunnon ostamisesta kauas tulevaisuuteen sekä kasvattaa nuorten riskiä joutua toimeentulotuen piiriin leikkaamalla asumistukea,

miksi hallitus säilyttää nuorten kannettavaksi kestäväntöntä luonto- ja ilmastovelkaa omien riittämättömien toimiensa takia sekä kasvattaa näin nuorten turvattomuuden kokemuksia,

onko hallitus tehnyt kokonaisvaikutusarviointia nuoriin kohdistuvista päätöksistä ja onko se valmis arvioimaan uudelleen näitä päätöksiä ja

pitääkö hallitus oikeudenmukaisena leikkauspolitiikkaa, joka kohdistuu juuri nuoriin, ka-saa nuorten harteille kohtuuttoman taakan ja heikentää nuorten uskoa tulevaisuuteen?

Välikysymys VK 2/2023 vp

Helsingissä 9.11.2023

Nasima Razmyar sd
Marko Asell sd
Kim Berg sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Seppo Eskelinen sd
Elisa Gebhard sd
Tuula Haatainen sd
Lotta Hamari sd
Timo Harakka sd
Eveliina Heinäluoma sd
Pia Hiltunen sd
Mika Kari sd
Kimmo Kiljunen sd
Krista Kiuru sd
Jani Kokko sd
Johannes Koskinen sd
Johan Kvarnström sd
Suna Kymäläinen sd
Aki Lindén sd
Antti Lindtman sd
Lauri Lyly sd
Niina Malm sd
Helena Marttila sd
Ville Merinen sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Riitta Mäkinen sd
Matias Mäkynen sd
Saku Nikkanen sd
Ilmari Nurminen sd
Eemeli Peltonen sd
Pinja Perholehto sd
Piritta Rantanen sd
Joona Räsänen sd
Timo Suhonen sd
Tytti Tuppurainen sd
Juha Viitala sd
Pia Viitanen sd
Tuula Väättäinen sd
Paula Werning sd
Fatim Diarra vihr
Tiina Elo vihr
Bella Forsgrén vihr
Atte Harjanne vihr
Hanna Holopainen vihr

Välikysymys VK 2/2023 vp

Inka Hopsu vihr
Saara Hyrkkö vihr
Krista Mikkonen vihr
Maria Ohisalo vihr
Jenni Pitko vihr
Sofia Virta vihr
Li Andersson vas
Timo Furuholm vas
Veronika Honkasalo vas
Mai Kivelä vas
Anna Kontula vas
Minja Koskela vas
Merja Kyllönen vas
Laura Meriluoto vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Jussi Saramo vas
Hanna Sarkkinen vas